

Araştırma Makalesi / Research Article

Ebelik Bölümü Öğrencilerinin Akademik Öz-Yeterlik Algısı ve Etkileyen Faktörler

Academic Self-Efficacy Perceptions of Midwifery Students and the Affecting Factors

Zehra Baykal Akmeşe^{a*}, Habibe Bay^b^a Doktor Öğretim Üyesi, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İzmir, Türkiye.^a Assistant Professor, Ege University, Faculty of Health Sciences, Department of Midwifery, İzmir, Türkiye.^{*} İletişimden Sorumlu Yazar / Corresponding Author, E-mail: zehra.baykal@ege.edu.tr^b Doktor Öğretim Üyesi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Konya, Türkiye.^b Assistant Professor, Selçuk University, Faculty of Health Sciences, Department of Midwifery, Konya, Türkiye.

ARTICLE INFO

Article History:

Received: 05.05.2023

Received in revised form: 05.07.2023

Accepted: 03.08.2023

Keywords:

Midwifery

Student

Self-efficacy

Academic

Perception

ABSTRACT

Introduction: Considering that Academic Self-Efficacy Perception is effective on many parameters such as the effectiveness of teaching processes, academic and professional performance, it is important to determine the variables that are thought to affect Academic Self-Efficacy Perception. Therefore, the aim of this study is to determine the academic self-efficacy perception of midwifery students and the factors affecting it.

Methods: The study is a descriptive study conducted with 282 midwifery students who are studying in the faculty of health sciences of a public university in 2017-2018 academic year. No sample selection was made in the research and the whole universe was tried to be reached. The permission of the institution was obtained for conducting the research. Questionnaire Form and Academic Self-Efficacy Scale were used as data collection form. The data set was evaluated using percentage distribution, Pearson Correlation test, One Way Variance test and Linear Regression test.

Results: The mean score of the students' Academic Self-Efficacy Scale was 104.40 ± 17.12 . A positive, very weak, significant correlation was found between the Academic Self-Efficacy Scale Cognitive Applications sub-dimension mean score and academic general score mean. According to the students' own statements, there was a statistically significant difference between anxiety ($p=0.020$), stress ($p=0.001$) and unhappy ($p=0.000$) mood states before and after clinical practice. It was determined that being unhappy affects the academic self-efficacy of students 1.0 times ($OR=1.047$, $95\% CI=1.009-1.088$).

Conclusion: Students' academic self-efficacy perceptions were found to be moderate. It is recommended to carry out adaptation/educational studies on negative situations and coping methods for midwifery students, to diagnose the negative mood experienced, to determine the reasons for the unhappiness that has been found to affect self-efficacy and to determine the ways of coping.

MAKALE BİLGİLERİ

Makale Geçmişi:

Geliş Tarihi: 05.05.2023

Revizyon Tarihi: 05.07.2023

Kabul Tarihi: 03.08.2023

Anahtar Kelimeler:

Ebelik

Öğrenci

Öz-yeterlik

Akademik

Algı

ÖZET

Giriş: Akademik Öz-yeterlik Algısı'nın, öğretim süreçlerinin etkinliği, akademik ve mesleki performans gibi birçok parametre üzerinde etkili olduğu göz önüne alındığında, Akademik Öz-yeterlik Algısı'nı etkilediği düşünülen değişkenlerin belirlenmesi önemlidir. Bu nedenle bu araştırmanın amacı; ebelik öğrencilerin akademik öz-yeterlik algısı ve etkileyen faktörlerin saptanmasıdır.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı nitelikte olup, 2017-2018 öğretim yılında bir kamu üniversitesinin sağlık bilimleri fakültesine bağlı öğrenimine devam etmekte olan 282 ebelik öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada örnek seçimine gidilmemiş, evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın yürütülebilmesi için gerekli kurum izni alınmıştır. Veri toplama formu olarak; anket formu ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler; sayı yüzde dağılımı, pearson korelasyon testi, tek yönlü varyans testi ve doğrusal regresyon testi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin Akademik Öz-Yeterlik Ölçek puan ortalaması; 104.40 ± 17.12 'dir. Akademik Öz-Yeterlik Ölçek Bilişsel Uygulamalar alt boyutu puan ortalaması ile ağırlıklı genel not ortalaması arasında pozitif yönde, çok zayıf güçte, anlamlı ilişki saptanmıştır. Öğrencilerin kendi ifadelerine göre klinik uygulama öncesi ve sonrası; endişe ($p=0.020$), stres ($p=0.001$) ve mutsuz ($p=0.000$) duygu durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptanmıştır. Mutsuz olmanın 1.0 kat ($OR=1.047$, $95\% CI=1.009-1.088$) daha fazla öğrencilerin akademik öz-yeterliklerini etkilediği saptanmıştır.

Sonuç: Öğrencilerin akademik öz-yeterlik algıları orta düzeyde saptanmıştır. Ebelik bölümü öğrencilerine yönelik; olumsuz durumlar ve baş etme yöntemlerine ilişkin uyum/egitim çalışmalarının yapılması, yaşanan olumsuz duygu durumuna yönelik tanılama yapılması, öz-yeterliği etkilediği saptanan mutsuz olma durumunun nedenlerinin ve baş edebilme yollarının saptanması önerilmektedir.

1. Giriş

Ebelik eğitiminde; uygulama ve teorik bilgilerin klinik deneyimle birlikte harmanlanarak, mezuniyet sonrası dönemde profesyonel meslek yaşamına aktarılması hedeflenmektedir (1). Sağlık bakım profesyonellerinin büyük bir çoğunluğunu oluşturan ebeler; özelde kadın, fetüs ve yenidoğanın, genelde ise toplumun sağlığının korunması ve yükseltilmesinde çok önemli roller üstlenmektedirler. Ebelerin bu fonksiyonlarını gerçekleştirebilmeleri için üniversite yılları süresince yeterli bilgi ve donanımla birlikte öz- yeterliklerinin de değerlendirilmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bandura, sosyal bilişsel kuramının temel ilkelerinden biri olan öz-yeterlik kavramını “olası durumları yönetmek için gerekli olan eylemi organize etme ve yürütme kabiliyetindeki inançlar” olarak açıklamaktadır (2). Öz-yeterlik algısı ise bireyin içsel motivasyonu, bilgi ve beceri gibi bireysel kaynaklarını bir durum karşısında harekete geçirebilmeye yönelik inancı olarak tanımlanmaktadır (3). Öz-yeterlik algısı öğrencilerin; girişkenlik, seçim yapma, farklı durumlara uyum sağlama, gayretli olma gibi davranışları üzerinde etkili olmaktadır (4). Öz-yeterlik algısı düşük olan öğrencilerin doğru davranışı başlatma ve sürdürmede başarısız olurken, yüksek olanların ise daha istekli ve katıldıkları etkinlikleri sürdürme ve tamamlamada daha başarılı oldukları saptanmıştır (5,6,7). Akademik öz-yeterlik algısı (AÖA); öğrencinin öğrenme süreçlerinde kişisel yeteneklerini ve performansını geliştirmede önemlidir. AÖA’yı geliştirmenin, öğrencilerin öğrenme isteğinin önemini kavramasını aynı zamanda eğitim öğretim süreçlerinde ilgili etkinlik ve uygulamalara katılmasını sağlamaktadır (7).

Akademik öz-yeterlik, bireyin akademik bir görevde belirlenmiş olan başarı seviyesine ulaşabilmesini veya belirli bir akademik hedefe ulaşabilme inancını işaret etmektedir (8,9). Kısaca akademik görevleri başarıyla yerine getirmek konusuna yoğunlaşma olarak ifade edilebilir (10). Bireylerin eğitim görevlerini yerine getirme inançlarını tanımlayan akademik öz-yeterlik; öğrenmeyi ve motivasyonu etkilemekte böylece öğrencilerin öğrenme ile ilgili zihinsel çabalarında fayda sağlamaktadır (11). Ayrıca akademik öz-yeterliği daha yüksek olan öğrencilerin, daha az akademik stres ve kaygı yaşadıkları bilinmektedir. Akademik öz-yeterlik; sosyal, duygusal ve akademik yönleri baskın olan bireyleri ortaya çıkarmada da önemli bir role sahiptir (11). Akademik öz-yeterliğin geliştirilmesinde; aile, arkadaşlar, okul ve farklı faktörlerin son derece önemli olduğu bilinmektedir. Tüm bu faktörlerle birlikte öğretmen ve eğitimci rollerinin, öğrenci akademik öz-yeterliğinin şekillenmesine katkıda bulunacağı da iddia edilmektedir (12). Bu nedenle öğretmen ve eğitimciler; davranışlarında ve öğrenciye verdikleri geri bildirimlerinde dikkatli olmaları gerekmektedir.

Öğrenciye yapılan olumlu geri bildirimler; öğrencinin öz-yeterliliğinin güç kazanabilmesini sağlamakta hatta öğrencinin gelecekteki başarısızlığını başarıya dönüştürmesinde de yardımcı olabilmektedir (11). Eğitimde, öz-yeterlik öğrencilerin başarısına önemli bir katkıda bulunur. Çünkü öz-yeterlik; öğrencilerin aldıkları seçimleri ve takip ettikleri eylemleri etkilemektedir (9). Yapılan bir araştırmada; akademik öz-yeterlik düzeyi yüksek olanların akademik başarı düzeyinin anlamlı olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (13). Benzer şekilde Yenilmez ve Kakmacı’nın (2008) çalışmasında da akademik öz-yeterlik ile başarı durumu arasında anlamlı olarak fark olduğu belirtilmiştir (14). Yapılan araştırmalarda; öğrencilerin başarılı olmalarında en fazla bilişsel alanda etkili olan etmenlerin belirlenmiş olduğu ancak pek çok etmen yanında duyuşsal alan becerilerinin de önemli bir etken olduğu belirtilmektedir. Akademik öz-yeterlik ise akademik başarıda en önemli duyuşsal boyutlardan birini oluşturmaktadır (8). Türkiye’de ebe adaylarının akademik öz-yeterlik algılarını etkileyen değişkenlerin incelendiği çalışmalara ulaşılmamıştır. AÖA’nın; öğretim süreçlerinin etkinliği, akademik ve mesleki performans gibi birçok parametre üzerinde etkili olduğu göz önüne alındığında, AÖA’yı etkileyen değişkenlerin belirlenmesi önem kazanmaktadır. Bu araştırmanın amacı; ebelik programına kayıtlı olan öğrencilerin akademik öz-yeterlik algısını ve etkileyen faktörleri incelemektir. Ayrıca akademik öz-yeterlik algısını etkilediği saptanan değişkenlerin etkileme düzeyini belirlemektir.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın türü

Araştırma; ebelik öğrencilerinin Akademik Öz-yeterlik Algısı’nı ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla gerçekleştirilen, tanımlayıcı niteliktedir.

2.2. Araştırmanın evren ve örnekleme

Araştırmanın evrenini; 2019–2020 öğretim yılında, bir devlet üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü birinci sınıf 101, ikinci sınıf 88, üçüncü sınıf 85 ve dördüncü sınıf 96 öğrenci olmak üzere toplam 370 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada; örneklem seçimine gidilmemiş, öğrencilerin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Ancak veri toplama sürecinde; öğrencilere ulaşamama (n=28), araştırmaya katılmaya gönüllü olmama (n=34), eksik anket doldurma (n=26) nedeniyle evrenin %76.2’sine (n=282) ulaşılarak veri toplama süreci tamamlanmıştır.

2.3. Veri toplama yöntemi ve araçları

Araştırmacılar tarafından oluşturulan anket formu ile yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak veriler toplanmıştır. Araştırma amacı

anlatıldıktan sonra araştırmaya katılma konusunda gönüllü olan ve yazılı onamları alınan tüm öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya katılma konusunda gönüllü olmayan öğrenciler ise araştırma kapsamı dışında tutulmuşlardır. Araştırmada veri toplama araçları olarak anket formu ve Akademik Öz-yeterlik Ölçeği kullanılmıştır.

Anket Formu: Öğrencilerin sosyo-demografik (üç soru), ebelik bölümü öğrencisi olma (iki soru) ve öz-yeterliklerini etkilediği düşünülen özellikleri (altı soru) belirlemeye yönelik toplamda 11 sorudan oluşmaktadır.

Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği: Türk toplumuna uyarlamak amacıyla geçerlik ve güvenilirlik çalışması Ekici (2012) tarafından yapılan ölçek; sosyal statü, bilişsel uygulamalar ve teknik beceriler alt boyutları olmak üzere toplam üç alt boyut ve 33 maddeden oluşmaktadır (8). Ölçeğin genelinden veya sosyal statü alt boyutu (2, 3, 4, 11, 14, 15, 16, 17, 25, 27. maddeler), bilişsel uygulamalar alt boyutu (1, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 30, 31, 32, 33. maddeler) ve teknik beceriler alt boyutundan (23, 26, 28, 29. maddeler) alınabilecek toplam puanlar maddelere verilen 1 ile 5 arasında değişen puanların toplamının aritmetik ortalamasının hesaplanmasıyla elde edilmektedir. Bu kapsamda orijinal ölçeğin genelinden alınabilecek en yüksek puan $5 \times 33 = 165$ puan, en düşük ise $1 \times 33 = 33$ puandır. Ölçeğin alt boyutlarından alınabilecek puanlar ise sırasıyla sosyal statü boyutunda; toplam en yüksek 50 puan, en düşük 10 puan, bilişsel uygulamalar alt boyutunda; toplam en yüksek puan 95 puan, en düşük 19 puan, teknik beceriler alt boyutunda; en yüksek puan 20 puan, en düşük 4 puandır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında, Cronbach alfa değeri 0.86 olarak belirtilmiştir (8). Bu araştırmada ise Cronbach alfa değeri 0.90 olarak saptanmıştır.

2.4. İstatistiksel analiz

Veri çözümlemesi Statistical Package for Social Science (SPSS) 24.0 programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırmada öğrencilerin sosyo-demografik, ebelik bölümü öğrencisi olma özellikleri ve öz-yeterliklerini etkilediği düşünülen özellikleri sayı yüzde dağılımı olarak verilmiştir. Yaş ve Ağırlıklı Genel Not Ortalaması (AGNO), akademik öz-yeterlik ölçek puanı ortalama ve standart sapma olarak verilmiş ayrıca aralarındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik Pearson Korelasyon testi kullanılmıştır. Ölçek toplam puan ortalaması ile sınıf, yaş grubu, medeni durum arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı tek yönlü varyans testi ANOVA ile değerlendirilmiştir. Öz-yeterliğin orta düzeyde olmasını etkileyen durumu belirlemek için doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. İstatistiksel olarak anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ kabul edilmiştir.

2.5. Araştırmanın etik yönü

Araştırmanın yürütülmesi için Ege Üniversitesi Rektörlüğü Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan onay alınmıştır (Toplantı/Karar Sayısı: 09/03, Protokol No: 340 Tarih: 03.09.2019). Araştırma Helsinki Deklarasyonu Prensipleri'ne uygun olarak yapılmıştır. Araştırmaya katılan tüm öğrencilere, araştırma hakkında bilgi verilerek bilgilendirilmiş yazılı onamları alınmıştır. Öğrencilere araştırma sırasında toplanan bireysel bilgilerinin araştırmacılar tarafından korunacağı ve araştırmadan istedikleri zaman ayrılacakları bilgisi verilmiştir.

3. Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımları incelendiğinde %70.6'sının 20-24 yaş grubu arasında, yaş ortalamasının 20.58 ± 1.73 (en düşük=18.0, en yüksek=29.0), %95.7'sinin medeni durumunun bekâr, %59.2'sinin de yaşadığı yerin öğrenci yurdu olduğu saptanmıştır.

Tablo 1. Öğrencilerin ebelik bölümü öğrencisi olma özellikleri ve öz-yeterliği etkilediği düşünülen değişkenlerin dağılımı

Özellikler	n	%
Sınıf		
1. Sınıf	65	23.0
2. Sınıf	69	24.5
3. Sınıf	67	23.8
4. Sınıf	81	28.7
Ebelik bölümünü tercih etme nedeni		
Bilinçli ve kendi isteğim	150	53.2
Puanımın yetmesi	54	19.2
Ailemin isteği	39	13.8
Yakınlarımın önerisi	21	7.4
Tesadüf	18	6.4
Ebelik bölümüne başlamadan önce ebelik mesleğini yapabileceğine inanma		
Evet	142	50.4
Hayır	140	49.6
Ebelik bölümüne başladıktan sonra ebelik mesleğini yapabileceğine inanma		
Evet	240	85.1
Hayır	42	14.9
Öğrencinin ebelik eğitiminde öz-yeterliği olumlu yönde en çok etkilediğini düşündüğü faktör		
Uygulama olanağının olması	113	40.1
Akademisyen niteliği	30	10.6
Bireysel özellikler	29	10.3
Demonstrasyon yapmak	28	9.9
Fikrim yok	21	7.4
Bölüm niteliğinin yüksek olması	20	7.1
Nitelikli teorik eğitim	14	5.0
Ebelik mesleğine ilişkin olumlu bakış açısı	14	5.0
Diğer (etkili iletişim, hastane personeli)	13	4.6
Öğrencinin ebelik eğitiminde öz-yeterliği olumsuz yönde en çok etkilediğini düşündüğü faktör		
Uygulamaya ilişkin durumlar	69	24.5
Ebelik bölümünün fiziki koşullarına ilişkin durumlar	43	15.2
Teorik derslerin işleyişine ilişkin durumlar	33	11.6
Akademisyen özelliklerine ilişkin durumlar	29	10.3
Ebelik mesleğine ilişkin durumlar	25	8.9
Bireysel nedenler	25	8.9
Fikrim yok	25	8.9
Hastane işleyişine/çalışanına ilişkin durumlar	21	7.4
Demonstrasyona ilişkin durumlar	12	4.3
Toplam	282	100

Öğrencilerin %28.7'sinin ebelik bölümü dördüncü sınıf öğrencisi olduğu ve AGNO'nun 2.85 ± 0.32 (en düşük=1.80, en yüksek=3.80) olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %53.2'sinin bilinçli ve kendi isteği ile bu bölümü tercih ettiği, %50.4'ünün ebelik bölümüne başlamadan önce ebelik mesleğini yapabileceğine inandığı, ebelik bölümüne başladıktan sonra ise bu oranın %85.1'e yükseldiği saptanmıştır. Öğrencilerden %40.1'inin uygulama olanağının olmasının, %10.6'sının akademisyenlerin nitelikli olmasının ve %10.3'ünün bireysel özelliklerinin öz-yeterliği olumlu yönde

etkilediğini düşündükleri belirlenmiştir. Öğrencilerin öz-yeterliği olumsuz yönde etkilediğini düşündükleri bileşenler; %24.5 uygulamalara ilişkin durumlar, %15.2 ebelik bölümünün fiziki koşullarına ilişkin durumlar ve %11.7 teorik derslerin işleyişinde karşılaşılan durumlar olarak belirlenmiştir (Tablo 1).

Öğrencilerin Akademik Öz-yeterlik Ölçek toplam puan ortalaması 104.40 ± 17.12 olarak saptanmıştır. Akademik Öz-Yeterlik Ölçek Sosyal Statü alt boyutu puan ortalaması ile AGNO arasında anlamlı ilişki saptanmıştır ($p=0.011$) (Tablo 2).

Tablo 2. Akademik Öz-Yeterlik Ölçek alt boyut puanları ve değişkenler ile ilişkisi

Akademik Öz-Yeterlik Ölçek	Ort.±SS	En Düşük- En Yüksek Puan	Ölçek/Alt Boyut En Düşük- En Yüksek Puan	Değişkenler			
				Yaş		AGNO	
				r	p	r	p
Sosyal Statü	29.43±6.19	14.00-50.00	10.00-50.00	0.089	0.137	0.152	0.011*
Bilişsel Uygulamalar	62.10±10.27	30.00-94.00	19.00-95.00	0.016	0.795	0.072	0.230
Teknik Beceriler	12.85±2.92	5.00-20.00	4.00-20.00	0.098	0.100	0.105	0.078
Ölçek Toplam	104.40±17.12	51.00-163.00	33.00-165.00	0.117	0.050	0.004	0.940

Ort.: Ortalama, SS: Standart Sapma, r: Pearson korelasyon analizi * $p<0.05$.

Tablo 3'te öğrencilerin kendi ifadelerine göre klinik uygulama öncesi ve sonrası duygu durum özelliklerinin karşılaştırılması verilmiştir. Öğrencilerin kendi ifadelerine göre klinik uygulama öncesi ve sonrası endişe ($p=0.020$), stres ($p=0.001$) ve mutsuz ($p=0.000$) duygu durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptanmıştır.

Tablo 3. Öğrencilerin kendi ifadelerine göre klinik uygulama öncesi ve sonrası duygu durum özelliklerinin karşılaştırılması

Özellikler		Öğrencinin klinik uygulama öncesi duygu durumu		Öğrencinin klinik uygulama sonrası duygu durumu		χ^2	p
		n	%	n	%		
		Heyecanlı	Evet	124	44.0		
	Hayır	158	56.0	256	90.8		
Endişeli	Evet	234	83.0	270	95.7	5.390	0.020*
	Hayır	48	17.0	12	4.3		
Stresli	Evet	247	87.6	271	96.1	11.497	0.001*
	Hayır	35	12.4	11	3.9		
Korku	Evet	31	11.0	8	2.8	0.019	0.890
	Hayır	251	89.0	274	97.2		
Normal	Evet	15	5.3	12	4.3	0.704	0.401
	Hayır	267	94.7	270	95.7		
Mutlu	Evet	14	5.0	62	22.0	0.372	0.542
	Hayır	268	95.0	220	78.0		
Mutsuz	Evet	272	96.5	272	96.5	21.212	0.000*
	Hayır	10	3.5	10	3.5		
Toplam		282	100	282	100		

χ^2 : Ki-kare testi, * $p<0.05$

Öğrencilerin yaş ($p=0.276$), medeni durum ($p=0.788$) ve sınıf ($p=0.149$) değişkenlerinin akademik öz-yeterlik ölçeği puan ortalaması üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi saptanmamıştır (Tablo 4).

Tablo 4. Öğrencilerin akademik öz-yeterlik ölçeği puan ortalaması ile bazı değişkenlerin karşılaştırılması

Değişkenler	Akademik Öz-yeterlik Ölçeği		
	Ort.± SS	F	p
Yaş grubu			
15-19 yaş	1.02±14.95		
20-24 yaş	1.04±17.84	1.295	0.276
25-29 yaş	1.13±18.22		
Medeni Durumu			
Evli	1.07±14.93		
Bekâr	1.04±17.24	0.239	0.788
Partner ile birlikte yaşıyor	1.09±15.09		
Sınıfı			
1.sınıf	1.03±16.71		
2.sınıf	1.02±16.22	1.793	0.149
3.sınıf	1.03±15.72		
4.sınıf	1.08±18.94		

F: ANOVA testi, Ort.: Ortalama, SS: Standart Sapma

Öğrencilerin akademik öz-yeterliğini etkileyen endişe, stres ve mutsuz olma durumlarının Doğrusal Lojistik Regresyon analizinde; mutsuz olmanın 1.0 kat ($OR=1.047$, %95 CI=1.009-1.088) daha fazla öğrencilerin akademik öz-yeterliklerini etkilediği saptanmıştır (Tablo 5).

Tablo 5. Öğrencilerin klinik uygulama sonrası olumsuz duygularının akademik öz-yeterlik ölçeği puan ortalamasını etkileyip etkilememeye durumunun lojistik regresyon analizi ile incelenmesi

Öğrencinin Klinik Uygulama Sonrası Olumsuz Duygu Durumu	Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Puan Ortalaması			95% C.I		
	Beta	S.E.	p-value	OR	En düşük	En yüksek
Endişeli-Evet / Hayır	0.022	0.018	0.219	1.022	0.987	1.058
Stresli-Evet / Hayır	0.017	0.018	0.353	1.017	0.981	1.054
Mutsuz-Evet / Hayır	0.046	0.019	0.016*	1.047	1.009	1.088

Beta: Regression Coefficient, SE: Standard Error, CI: Confidence Interval, OR: Odds Ratio, * $p<0.05$

4. Tartışma

Uluslararası Ebeler Birliği (ICM) ebelik eğitimi standartlarına göre öğrencilerin destekleyici bir öğrenme ortamında olmaları gerektiği belirtilmektedir (15). Öğrencilerde AÖA'nın belirlenmesi ve mevcut duruma yönelik müdahalelerde bulunulması öğrenme ortamının geliştirilmesi için gereklidir. Türkiye'de yapılan araştırmalar incelendiğinde, genellikle eğitim bilimleri programları öğrencilerinin AÖA durumlarının incelendiği görülmektedir (16-19). Ebelik programı; sağlık hizmetleri çerçevesinde daha yoğun teorik, teknik bilgi ve becerileri öğrenmeyi gerektirdiğinden öğrencilerin öz-yeterlik algılarının daha az incelendiği düşünülmektedir. Bu nedenle bu araştırma; ebelik öğrencilerinde AÖA ve AÖA'yı etkileyen faktörlerin belirlenmesi dolayısıyla geliştirilecek stratejilere öncülük etmesi açısından önemlidir. Araştırmalara göre AÖA seviyelerinin; orta öğretim öğrencilerinde (n=724) ve eğitim fakültesi öğrencilerinde (n=508) orta düzeyde, fen edebiyat fakültesi öğrencilerinde (n=546) ise ortalamanın üzerinde olduğu belirlenmiştir (16,18,19). Bu çalışmada ise öğrencilerin AÖA; orta düzeyde saptanmıştır. Türkiye'nin Doğu Anadolu Bölgesindeki bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinin sınıf öğretmenliği programı öğrencileriyle (n=157) yapılan bir çalışmada ise öğrencilerin akademik öz-yeterlik alt ölçek puanlarını etkileyen değişkenler ve en çok etkileyen değişken belirlenmiştir. Araştırmaya göre iyi öğrenci özelliklerinin ve nicel öz-yeterliğin akademik öz-yeterliği etkilediği belirlenmiştir. Ayrıca nicel öz-yeterliğin, akademik öz-yeterliğin %15.3'ünü açıkladığı saptanmıştır (17). Yine aynı bölgede yapılan bir başka çalışmada; öğrencilerin umutlu olmasının, akademik öz-yeterlik algısının %31.0'ını açıkladığı saptanmıştır (18). Yüksek öz-yeterlik algısı, bireyin mutlu olması ile ilişkilendirilmiştir (4). Dolayısıyla öğrencilerin mutsuz olmalarının, AÖA'yı olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülmektedir. Eğitimcilerin; öğrencilerin mutsuzluk durumunu saptayabilmeleri ve öz-yeterlik algılarını güçlendirebilmeleri için öğrencilerin zihinsel esenliğini destekleme, öz-yansıtma yapma, şefkatli ve empatik bir tavırla yaklaşmaları belirtilmektedir (20). Jefford ve ark. (2021) öğrencilerin mutsuz olma nedenlerinin belirlenmesi gerektiğini, öğrencilere sağlanacak ilgi ve desteğin de dengeli olmasını önermektedirler (21). Hauck'ye göre (2017) eğitim süreçlerinde öğrenci ile kurulan dengeli ve etkin bir ilişki ile öğrencinin kendinden emin olmasına, karşılaştığı güçlüklerle baş edebilmesine, öz-yeterliğinin güçlenmesine katkı sağlanabilmektedir (22). Deryahanoğlu ve ark. (2019) araştırmalarında öğrencilerin psikolojik iyi olma durumlarının, akademik öz-yeterlik algılarını etkilediğini saptamışlardır (23). Bu çalışmada da klinik uygulama öncesi ve sonrası duygu

durumlarının öğrencilerin AÖA'sını etkilediği düşünülmüştür. Öğrenciler hem klinik uygulama öncesinde hemde sonrasında endişeli, stresli ve mutsuz olduklarını düşünmektedir. Bu saptamaların sadece öğrencilerin ifadeleri ile belirlendiğini, klinik uygulama öncesi ve sonrası herhangi bir ölçme aracı kullanılmadığını vurgulamakta fayda vardır. Yapılan ileri analizde ve araştırmalarda da belirtildiği gibi öğrencilerin mutsuz olmalarının; akademik öz-yeterliklerini bir kat daha fazla etkilediği belirlenmiştir. ICM tarafından belirlenen ebelik eğitim standartları çerçevesinde uygulanan ebelik eğitim modelleri, ebelik öğrencilerinin öz-yeterliliklerini desteklemektedir (15). Ayrıca öğrencilerin bakımın sürekliliğini sağlamasını, karar verme becerilerini geliştirmesini ve otonomilerini kullanmaya hazır hale gelmesini sağlamaktadır. Özellikle uygulama alanlarında; iyi bir planlama, işbirliği ve iletişim ile öğrencilerin öz-yeterliklerini güçlendirebilecek ortamların yaratılması ve akademik başarılarının yükseltilmesi önerilmektedir (15). Akademik başarı ile akademik öz-yeterlik algısının ilişkisini inceleyen çalışmalar incelendiğinde; Trakya'da hemşirelik bölümü öğrencileri (n=493) ile yapılan bir çalışma, öğrencilerin AGNO ile akademik öz-yeterlik algısı puan ortalaması arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu, öğrencilerin akademik başarıları artarken akademik öz-yeterliklerinin azaldığını belirtmektedir (24). Hemşirelik, ebelik ve çocuk gelişimi bölümleri son sınıf öğrencileriyle (n=202) yapılan bir çalışmada da çocuk gelişimi öğrencilerinin en yüksek AGNO'ya sahip oldukları ve bu nedenle akademik öz-yeterlik algılarının hemşirelik ve ebelik öğrencilerine göre daha yüksek saptanmış olabileceği belirtilmiştir (25). Bu çalışmada da öğrencilerin AGNO ile sosyal statü alt boyutu arasında pozitif yönde, çok zayıf güçte, anlamlı ilişki saptanmıştır. Bazı değişkenlerin, AÖA'yı nasıl etkilediğine ilişkin karşılaştırma yapılmıştır. İç Anadolu Bölgesinde bir devlet üniversitesinde yapılan çalışmada, öğrencilerin (n=232) öz-yeterlik algılarını etkileyen değişkenler incelenmiştir. Araştırmada; üniversite öğrencilerinin öz-yeterlik algılarının öğrencilerin akademik ortalamaları açısından anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği buna karşın sınıf düzeyi, yaş, değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur (26). Benzer bir şekilde aynı bölgede farklı bir üniversitede yapılan diğer bir çalışmada (n=158) yaş değişkeninin akademik öz-yeterlik algısını etkilemediği yönündedir (27). Yine aynı bölgede üniversite öğrencilerinin (n=486) akademik öz-yeterlik algılarının incelendiği bir başka çalışmada ise öğrencilerin yaşı ve sınıf düzeylerinin akademik öz-yeterlik algısını istatistiksel olarak anlamlı etkilediği belirlenmiştir (23). Sağlık bilimleri fakültesi sağlık yönetimi

öğrencilerinin (n=600) akademik öz-yeterlik düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan bir çalışmada ise sadece sınıf değişkeninin öğrencilerin akademik öz-yeterlik algılarını istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilediği belirtilmiştir (28). Bu çalışmada; öğrencilerin yaşı, medeni durumu ve hangi sınıfta olduklarının akademik öz-yeterlik algısını etkilemediği saptanmıştır.

5. Sonuç

Bu araştırma öğrencilerin akademik öz-yeterlik algılarını ve etkileyen faktörleri belirleyerek, geliştirilecek stratejilere öncülük etmesi açısından literatüre katkı sağlamaktadır. Araştırmada öğrencilerin yarısı ebelik mesleğini yapabileceklerine inanarak, bilinçli ve kendi istekleri doğrultusunda tercih etmişlerdir. Ebelik eğitimine başladıktan sonra mesleği yapabileceğine inanan öğrenci sayısı çok yükselmiştir. Öğrenciler eğitim süreçlerinin uygulama olanağı tanınmasının, öz-yeterlik algılarını olumlu yönde etkilediklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin akademik öz-yeterlik algıları orta düzeyde saptanmıştır. Öğrencilerin AGNO ile sosyal statü alt boyutu arasında anlamlı ilişki saptanmıştır. Klinik uygulama öncesi ve sonrası duyu durumlarının öğrencilerin akademik öz-yeterlik algısını etkilediği düşünülmektedir. Öğrenciler klinik uygulama öncesinde de sonrasında da endişeli, stresli ve mutsuz olduklarını düşünmektedirler. Öğrencilerin mutsuz olmaları bir kat daha fazla akademik öz-yeterliklerini etkilemektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda; ebelik bölümü öğrencilerinin eğitim hayatı süresince yaşanabilecek olumsuz durumlar ve baş etme yöntemlerine ilişkin uyum/egitim çalışması yapılması, sıklıkla yaşanan olumsuz duyu durumuna yönelik tanılama yapılması, öz-yeterliği etkilediği saptanan mutsuz olma durumunun nedenlerinin ve baş edebilme yollarının saptanması önerilmektedir.

Çıkar Çatışması: Çalışmada herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek: Bu çalışmada herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul Onayı: Araştırmanın yürütülmesi için Ege Üniversitesi Rektörlüğü Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan onay alınmıştır (Toplantı/Karar Sayısı: 09/03, Protokol No: 340 Tarih: 03.09.2019). Araştırma Helsinki Deklarasyonu Prensipleri'ne uygun olarak yapılmıştır. Araştırmaya katılan tüm öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilerek bilgilendirilmiş yazılı onamları alınmıştır. Öğrencilere araştırma sırasında toplanan

biyresel bilgilerinin araştırmacılar tarafından korunacağı ve araştırmadan istedikleri zaman ayrılacakları bilgisi verilmiştir.

Teşekkür: Çalışmaya katılan tüm öğrencilere teşekkür ederiz.

Yazarlık Katkısı:

ZBA: Literatür taraması, veri toplama, araştırmanın tasarımı, veri analizi, makalenin yazımı ve son kontroller.

HB: Literatür taraması, veri toplama, araştırmanın tasarımı, veri analizi, makalenin yazımı ve son kontroller.

Kaynaklar

1. Cohen SR, Thomas CR, Gerard C. The clinical learning dyad model: An innovation in midwifery education. *Journal of Midwifery & Women's Health*. 2015;60(6):691-8. doi: [10.1111/jmwh.12363](https://doi.org/10.1111/jmwh.12363)
2. Bandura A. Self-efficacy in changing societies. 1995;1-46. Cambridge University Press.
3. Wood R, Bandura A. Impact of conceptions of ability on self-regulatory mechanisms and complex decision making. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1989;56(3):407-15. doi: [10.1037//0022-3514.56.3.407](https://doi.org/10.1037//0022-3514.56.3.407)
4. Bandura A. Self efficacy: the exercise of control. New York: W. H. 1997; Freeman and Company.
5. Bandura A. Social foundations of thought and action: A social-cognitive view. *The Academy of Management Review*. 1986;12(1):169.
6. Bassi M, Steca P, Fave A D, Caprara GV. Academic self-efficacy beliefs and quality of experience in learning. *Journal of Youth and Adolescence*. 2007;36:301-312. doi: [10.1007/s10964-006-9069-y](https://doi.org/10.1007/s10964-006-9069-y)
7. Subasi M. Modeling the relationships among mastery goal orientations, positive coping strategy, and motivational beliefs in science. *Science Education International*. 2020;31(4):328-33. doi: [10.33828/sei.v31.i4.1](https://doi.org/10.33828/sei.v31.i4.1)
8. Ekici G. Academic self-Efficacy scale: The study of adaptation to Turkish validity and reliability. *H.U Journal of Education*. 2012;43:174-185.
9. Sharma HL, Nasa G. Academic self-efficacy: A reliable predictor of educational performances. *British Journal of Education*. 2014;2(3):57-64. doi: [10.37745/bje.2013](https://doi.org/10.37745/bje.2013)
10. Booth MZ, Abercrombie S, Frey CJ. Contradictions of adolescent self-construal: examining the interaction of ethnic identity, self-efficacy and academic achievement. *Mid-Western Educational Researcher*. 2017;29(1):3-19.
11. Satici SA, Can G. Investigating academic self-efficacy of university students in terms of socio-demographic variables. *Universal Journal of Educational Research*. 2016;4(8):1874-1880. doi: [10.13189/ujer.2016.040817](https://doi.org/10.13189/ujer.2016.040817)
12. Schunk DH, Pajares F. The development of academic self-efficacy. In A. Wigfield & J. Eccles (Eds.), *Development of achievement motivation*, Academic Press. 2001; Inc. San Diego.
13. Tunca N, Alkın-Şahin S. The relationship between pre-service teachers' metacognitive learning strategies and academic self-efficacy. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*. 2014;4(1):47-56. doi: [10.18039/ajesi.89592](https://doi.org/10.18039/ajesi.89592)
14. Yenilmez K, Kakmacı Ö. (The level of self-efficacy beliefs at students at elementary mathematics education department). *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2008;9(2):1-21.
15. International Confederation of Midwives (ICM). *ICM Global Standards For Midwifery Education*. Netherlands: International Confederation of Midwives; 2021. Erişim tarihi: 09.11.2023. Erişim linki:

https://www.internationalmidwives.org/assets/files/general-files/2021/09/global-standards-for-midwifery-education_2021_en.pdf

16. Aslan M, Ağıroğlu Bakır, A, Umur Erkuş, Z. Öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ile akademik öz-yeterlik algıları arasındaki ilişki. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Dergisi 2020;2(1):1-14.
17. Bahar HH. Sınıf öğretmen adaylarında akademik öz-yeterlik algısının akademik başarıyı yordama gücü. İlköğretim Online. 2019;149-157.
doi: [10.17051/ilkonline.2019.527178](https://doi.org/10.17051/ilkonline.2019.527178)
18. Ciminli, A. Okulda Özne İyi Oluşun Yordayıcıları Olarak Akademik Öz-yeterlik ve Umut. Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi. 2022;7(1):37-50. doi: [10.55107/turksosbilder.1063908](https://doi.org/10.55107/turksosbilder.1063908)
19. Demirbilek N, Han F. Üniversite öğrencilerinde akademik öz-yeterliğin yordayıcıları olarak akademik motivasyon, sosyal bağlılık ve erteleme eğilimi. Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2022;24:311-324.
doi: [10.29029/busbed.1165591](https://doi.org/10.29029/busbed.1165591)
20. Oates J, Topping A, Arias T, Charles P, Hunter C, Watts K, The mental health and wellbeing of midwifery students: An integrative review. Midwifery. 2019;72:80–89.
doi: [10.1016/j.midw.2019.02.007](https://doi.org/10.1016/j.midw.2019.02.007)
21. Jefford E, Nolan S, Munn J, Ebert L. What matters, what is valued and what is important in mentorship through the appreciative inquiry process of co-created knowledge. Nurse Education Today 2021;99:104791. doi:[10.1016/j.nedt.2021.104791](https://doi.org/10.1016/j.nedt.2021.104791)
22. Hauck, Y., Lewis, L., Pemberton, A., Crichton, C., Butt, J., 2017. 'Teaching on the Run' with Australian midwives in a tertiary maternity hospital. Nurse Educ. Pract. 2017;22:47–54. doi: [10.1016/j.nepr.2016.11.006](https://doi.org/10.1016/j.nepr.2016.11.006)
23. Deryahanoğlu G, Demirdöken Ç, Canaydın A, Yamaner F. Spor bilimleri fakültesi öğrencilerin akademik öz-yeterlik ve sosyal destek düzeylerinin incelenmesi. Journal of International Social Research. 2019;12(66):1407-1413. doi: [10.17719/jisr.2019.3680](https://doi.org/10.17719/jisr.2019.3680)
24. Küçükaya B, Özdemir B, Kahyaođlu-Süt H. Hemşirelik öğrencilerinde sosyal medya kullanımı ile akademik başarı ve akademik öz yeterlik, arasındaki ilişki. Sağlık Akademisyenleri Dergisi. 2022;9(1):31-41.
25. Seki Öz H, Ayhan D, Söyünmez S. Sağlık bilimleri fakültesi son sınıf öğrencilerinin akademik yeterlikleri ile yaşamın anlamı arasındaki ilişki. Yaşar Üniversitesi E-Dergisi 2021;16(61):264-277. doi: [10.19168/jyasar.842719](https://doi.org/10.19168/jyasar.842719)
26. Demirciođlu H, Işık E. Analyzing self-efficacy perception of university students. Çukurova University Faculty of Education Journal. 2020;49(1):163-184.
27. Kanat S. Grafik tasarım eğitimi alan üniversite öğrencilerinin genel ve akademik öz-yeterlik algıları. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2018;15(1):790-818.
28. Yorulmaz M. Sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinde akademik öz-yeterlik araştırması. BMJ. 2019;7(1):172-189. doi: [10.15295/bmij.v7i1.1056](https://doi.org/10.15295/bmij.v7i1.1056)